

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at
elevene har et trygt og godt
skolemiljø

Østre Toten kommune – Kolbu skole

Sammendrag

Vi har ført tilsyn med Østre Toten kommune og Kolbu skole. Temaet for tilsynet er skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Formålet med tilsynet er bedre regelverksetterlevelse på disse områdene slik at elevene i en størst mulig grad kan oppleve et trygt og godt skolemiljø.

Varsel om tilsyn ble gitt i brev av 05.05.2021. Dokumentasjon ble oversendt Statsforvalteren innen fristen den 11.06.2021. Tilleggsdokumentasjon fra skolen ble mottatt 15.09.2021. Våre vurderinger og konklusjoner er basert på egenvurderinger i RefLex og skriftlig dokumentasjon, i tillegg til observasjoner/informasjon fra intervju med elever, ansatte og rektor ved skolen den 02.09.2021. Den foreløpige tilsynsrapporten ble sendt ut til Østre Toten kommune og Kolbu skole 29.09.2021. Sluttmøte ble holdt den 05.10.2021. Østre Toten kommune har opplyst i e-post av 06.10.2021 at de ikke har kommentarer til foreløpig rapport.

Avdekkede regelverksbrudd, status på rapporten og veien videre

Statsforvalterens tilsyn med Kolbu skole sitt arbeid med aktivitetsplikten avdekket regelverksbrudd på følgende områder.

- Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø
 - Plikten til å sette inn egnede tiltak, der kommunen må se til at skolen:
 1. sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
 2. sikrer at det blir satt inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Kommunen har rettefrist til **17.12.2021**, se mer om dette til slutt i denne rapporten.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	6
1.1. Kort om kommunen	6
1.2. Om gjennomføringen av tilsynet.....	6
1.3 Avklaringer og definisjoner	7
2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.....	8
2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?	8
Rettslige krav	8
Statsforvalterens observasjoner	9
Statsforvalterens vurderinger	9
Statsforvalterens konklusjon.....	10
2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?	10
Rettslige krav	10
Statsforvalterens observasjoner	10
Statsforvalterens vurderinger	12
Statsforvalterens konklusjon.....	13
2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig? 13	
Rettslige krav	13
Statsforvalterens observasjoner	13
Statsforvalterens vurderinger	14
Statsforvalterens konklusjon.....	15
2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	15
Rettslige krav	15
Statsforvalterens observasjoner	15
Statsforvalterens vurderinger	16
Statsforvalterens konklusjon.....	17
2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?.....	17
Rettslige krav	17
Statsforvalterens observasjoner	17
Statsforvalterens vurderinger	18

Statsforvalterens konklusjon.....	18
2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?.....	18
Rettslige krav	18
Statsforvalterens observasjoner	18
Statsforvalterens vurderinger	18
Statsforvalterens konklusjon.....	19
2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	19
Rettslige krav	19
Statsforvalterens observasjoner	19
Statsforvalterens vurderinger	20
Statsforvalterens konklusjon.....	21
2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?	21
Rettslige krav	21
Statsforvalterens observasjoner	21
Statsforvalterens vurderinger	21
Statsforvalterens konklusjon.....	22
2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?	22
Rettslige krav	22
Statsforvalterens observasjoner	22
Statsforvalterens vurderinger	23
Statsforvalterens konklusjon.....	24
2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?	24
Rettslige krav	24
Statsforvalterens observasjoner	25
Statsforvalterens vurderinger	25
Statsforvalterens konklusjon.....	27
3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	27
3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?	27
Rettslige krav	27
Statsforvalterens observasjoner	27
Statsforvalterens vurderinger	28
Statsforvalterens konklusjon.....	28

3.2. Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den? 28	
Rettslige krav	28
Statsforvalterens observasjoner	29
Statsforvalterens vurderinger	29
Statsforvalterens konklusjon.....	29
3.3. Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?	29
Rettslige krav	29
Statsforvalterens observasjoner	29
Statsforvalterens vurderinger	30
Statsforvalterens konklusjon.....	30
3.4. Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?	30
Rettslige krav	30
Statsforvalterens observasjoner	30
Statsforvalterens vurderinger	31
Statsforvalterens konklusjon.....	32
3.5. Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?	32
Rettslige krav	32
Statsforvalterens observasjoner	32
Statsforvalterens vurderinger	32
Statsforvalterens konklusjon.....	33
3.6. Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten?	33
Rettslige krav	33
Statsforvalterens observasjoner	33
Statsforvalterens vurderinger	33
Statsforvalterens konklusjon.....	34
4. Våre reaksjoner	34
4.1 Pålegg om retting	34
4.2 Oppfølging av påleggene	34
5. Dere har rett til å klage.....	34
6. Vedlegg - dokumentliste	35

1. Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom [kommunen/skolen] ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. lovens § 13-10, jf. også kommuneloven § 25-1. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på [www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/](http://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/).

1.1. Kort om kommunen

Østre Toten kommune er en kommune i Innlandet fylke og ligger på vestsida av Mjøsa. Østre Toten kommune grenser i nord til Gjøvik kommune og i sør til Eidsvoll kommune og Viken fylke. Kommunen har i underkant av 15 000 innbyggere (SSB 2014). Kommunen har 9 skoler, hvorav 2 er ungdomsskoler. Skolesjef er overordnet leder for alle skolen og rapporterer til kommunedirektør.

Kolbu skole ligger vest for tettstedet Lena på grensen til Vestre Toten kommune. Skolen har 162 elever skoleåret 202/2021 (GSI) og 26 ansatte skoleåret 2020/2021 (GSI). Elevene er fordelt på 1.-7.trinn.

Det ble varslet tilsyn med skolen på bakgrunn av en helhetlig ROS-analyse. Denne risikovurderingen bygger på informasjon Statsforvalteren har fra ulike kilder.

1.2. Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Østre Toten kommune i brev av 05.05.2021. Skolen ble pålagt å levere dokumentasjon til Statsforvalteren. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet.

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A-4 og 9-1.
2. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4, 9 A-9 og 9-1.

Statsforvalteren åpnet tilsyn med skolens aktivitetsplikt med tre deltemaer. Etter en gjennomgang og vurdering av skolens egenvurderinger og dokumentasjon, ble deltema 2 tatt ut og vil bli erstattet av dialogmøte i etterkant av tilsynet. Metodehåndbok for tilsyn gir mulighet for slike vurderinger og endringer underveis i tilsyn.

Skolen ved rektor ble orientert om endringen i telefonsamtale og e-post av 27.08.2021.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Østre Toten kommune oppfylder kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. For å kontrollere dette har vi undersøkt praksis ved Kolbu skole. Vi har bedt om egenvurderinger fra tre ansattgrupper og fra rektor. Vi har intervjuet de samme ansattgruppene og rektor. I tillegg har vi intervjuet en gruppe andre ansatte (renhold og vaktmestertjeneste) samt en gruppe elever. Intervjuet med andre ansatte (renhold og vaktmestertjeneste) omfattet delpliktene følge med, gripe inn og varsle.

Vi ønsker at tilsynet skal være en støtte for skoleeier og skolelederne i kommunen. Vi håper at skoleeier og skolelederne blir styrket i sitt videre arbeid når det gjelder skolemiljø og skolens aktivitetsplikt. Gjennom tilsynet ønsker vi å bidra til å gjøre regelverket bedre kjent og at tilsynet vil ha en læringseffekt.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10. Vi gir derfor pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 29.09.2021. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere hadde ingen kommentarer til innholdet i den foreløpige rapporten.

1.3 Avklaringer og definisjoner

Med regelverket mener vi opplæringsloven med forskrifter og andre lover og forskrifter som gjelder for skolen innenfor det området vi kontrollerer. Særlig aktuelle er forvaltningsloven og barnekonvensjonen.

Virkeområdet for kapittel 9 A er skolen, skolefritidsordningen (SFO) og leksehjelpstilbudet. I dette tilsynet omfatter skolemiljø det psykososiale skolemiljøet og ikke det fysiske skolemiljøet.

At rektor skal sikre at skolen oppfylder et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfylder et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfylder kravet i praksis.

2. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Aktivitetsplikten er beskrevet i opplæringsloven (oppl.) § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle delpliktene i aktivitetsplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

2.1. Har alle som jobber på skolen, kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-2.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene svarer ansatte ja på spørsmålet om de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse når elevens rett til et trygt og godt skolemiljø skal vurderes. Rektor utdyper med at skolen legger vekt på at elevene skal bli hørt i alle sammenhenger som omhandler elevens rettighet til et trygt og godt skolemiljø. Videre peker rektor på at elevene skal være deltakende i skolen og henviser til dokumentasjon som er sendt inn i tilsynet som viser denne delaktigheten.

I intervjuene kommer det fram at ansatte har informasjon fra fellesmøter i personalet, teammøter og fra opplæring i Visma Veilederen. I tillegg nevnes skolens rutiner som beskriver ansattes handlingsmønster. Det framkommer i tilsynet at Kolbu skole er en PALS-skole (Positiv atferd, støttende læringsmiljø, samhandling i skolen). Rektor opplyser i intervjuet at arbeidet med PALS styrker ansattes holdninger og bedrer kommunikasjonen mellom ansatte og elever til elevenes beste.

Rektor har lagt ved PALS årshjul, PALS-håndboka og rutinehåndbok for ansatte med arbeidskontrakt ved skolen og rutinehåndbok for ansatte hos ekstern tjenesteleverandør som dokumenterer skolens systematiske arbeid.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis.

Alle som jobber på skolen, må ha eller få kunnskap om at det er elevenes subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt eller ikke. Dersom elevens rett ikke er oppfylt inntreer skolens aktivitetsplikt. Alle som arbeider ved skolen eller som utfører en tjeneste er omfattet av kravet om å ha kunnskap om elevens subjektive opplevelse og de skal få kunnskap om betydningen av elevens subjektive opplevelse. Hvem som omfattes av aktivitetsplikten beror på en tolkning av ordlyden «alle som arbeider på skolen» i § 9 A-4 første og andre ledd. I brev fra KD av 26. oktober 2017 fremkommer det at eksempelvis helsesøster og ansatte ved PPT er omfattet av aktivitetsplikten. Jf. Prop 57 L er alle som oppholder seg på skolen regelmessig omfattet av aktivitetsplikten, dette vil omfatte eksempelvis renholdere og vaktmestere.

Det er ikke avgjørende om en mottar lønn for arbeidet, en har uansett plikt til å følge med dersom en arbeider på skolen og har kontakt med elevene. Dette gjelder blant annet: lærere, ansatte i skoleadministrasjonen, miljøarbeidere, helsesøster, assistenter, vaktmestere, renholdere, kantinemedarbeidere, aktivitetsledere, kursholdere i skolefritidsordningen, frivillige, læringer, praksisstudenter.

Statsforvalteren vurdering er at det ut fra intervjuer, egenvurderinger og dokumentasjon er tilstrekkelig sannsynliggjort at alle ansatte har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som skal avgjøre om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Dette begrunnes med at samtlige ansatte i egenvurderinger og intervju bekrefter at de er kjent med dette, og at det er redegjort for hvordan de er gjort kjent med kravet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at alle som jobber på Kolbu skole har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-2.

2.2. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor gitt alle som jobber på skolen kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

I egenrevisningen oppgir ansatte at de har fått opplæring i å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det vises til kurs gjennom Visma Veilederen og rektors informasjon til ansatte på fellesmøter. Det vises også til skolens rutiner, herunder PALS-årshjul, PALS-håndboka og Rutinehåndboka for skolens aktivitetsplikt. Det framkommer både i egenrevisningene og i intervjuene at rektor setter av tid til kompetanseheving og repetisjoner på planleggingsdager og gjennom ukentlig møtevirksomhet gjennom skoleåret.

Er de som jobber på skolen kjent med hvilke forhold som kan gjøre eleven særskilt sårbar?

Alle ansatte svarer ja i egenrevisningen på spørsmål om de er kjent med forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar. Det listes opp ulike forhold de mener kan kjennetegne særskilt sårbare elever. Rektor understreker i egenrevisningen at *Informasjonshefte om skolens aktivitetsplikt* omtaler nettopp hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar og hvilket skjerpet ansvar skolen har overfor disse elevene.

I intervjuene med ansatte kommer det fram at de har fått opplæring i hvilke forhold som kan gi særskilt sårbarhet hos elever. Videre understrekes det at fellesmøter og trinnmøter er fora der tema særskilt sårbarhet drøftes og informasjon om enkeltelever deles.

Videre i intervjuene med ansatte kommer det fram at rektor deltar på SFO-møter hver uke. Det vises til at rektor informerer om aktuelle tema og at rektor har informert om hva som kan gjøre barn særskilt sårbare og hva ansatte skal se spesielt etter.

I intervjuet med andre ansatte (renhold og vaktmestertjeneste) kommer det fram at rektor har informert om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø i eget møte. De har fått utdelt *Informasjonshefte om skolens aktivitetsplikt* som gjelder for ekstern tjenesteleverandør. Rektor oppgir i intervjuet at denne gruppen ansatte ikke deltar på skolens møtearenaer, men at de får informasjon og tid til å lese Informasjonsheftet. Rektor viser til at han mottar dokumentasjon på at informasjonen er lest. Opplysninger fra intervjuet med andre ansatte bekrefter dette. Informasjon fra intervju viser at rektor har dialog med andre ansatte om forståelse og grenseoppganger knyttet til elevenes skolemiljø.

Følger rektor opp at alle som jobber ved skolen i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra og følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare?

Alle svarer ja i egenvurderingen på spørsmål om de følger med og om de følger spesielt med på elever som er særskilt sårbare. Det framkommer videre i egenvurderingen at ansatte følger godt med i elevenes samspill i timer og friminutt. Det vises til inspeksjonsplaner som er dynamiske der endringer og forsterkninger gjøres etter behov som avdekkes i elevgruppene.

Rektor oppgir i egenvurderingen at alle ansatte skal gjennomføre og bestå kurs i å følge med (gjelder alle delpliktene i aktivitetsplikten) i Visma Veilederen. Rektor viser også til i egenvurderingen at han gir ut ukeseinformasjon til alle ansatte med neste ukes aktuelle tema. Tilsynet er forelagt et eksempel på ukeseinformasjon. Den viser hvilket tema hele skolen skal jobbe med knyttet til PALS, i tillegg til informasjon om gjennomføring av SPEKTER den aktuelle uken.

Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen?

Alle oppgir i egenvurderingen at det innhentes informasjon fra elevene gjennom eksempelvis klassemøter, elevrådsmøter, SPEKTER vår og høst, og Elevundersøkelsen. I tillegg vises det til at helsesykepleier og miljøterapeut har systematiske samtaler med elever i 5. til 7. trinn. Elevsamtale og utviklingssamtale blir også løftet fram som kilde til informasjon om elevens skolemiljø. Det vises til *Rutinehåndbok for skolens aktivitetsplikt* som viser rutiner for gjennomføring av ulike undersøkelser og hvordan disse skal følges opp, og det er innsendt eksempel på samtaleskjema.

Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø?

I egenvurderingene framkommer det at skolen benytter elevlogg, observasjonsskjemaer og samtaleskjemaer det vises til *Rutinehåndboka for skolens aktivitetsplikt*. Det vises til eget

rapporteringssystem knyttet til PALS, SWIS-system. Rektor viser til prosedyre for hendelsesrapport og SWIS-registrering.

I intervjuene kommer det fram at ansatte benytter elevlogg knyttet til observasjoner i skolehverdagen. Det opplyses om at elevlogg leveres til merkantilt personale som arkiverer logg i elevens arkivmappe. Videre opplyses det om at resultater fra SPEKTER og tilhørende analyse, samt observasjonsskjema fra inspeksjon lagres i elevmappa.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere rektors plikt til å arbeide systematisk og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke krav om at fremgangsmåten skal være skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Den enkelte ansatte skal *«være årvåken og aktivt observere hvordan elevene agerer hver for seg og seg imellom»* jf. forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57 L side 22. *«At de ansatte har slik kompetanse er både rektors ansvar som del av det systematiske arbeidet for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø, jf. forslaget til §9 A-3, og skoleeiers ansvar ...»*. Det er en del av rektors ansvar gjennom det systematiske arbeidet at de ansatte har den nødvendige kompetansen til å se hvilke omstendigheter de må følge opp videre gjennom bl.a. undersøkelser. Elever som ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø kan uttrykke dette på ulike måter. Rektor må sikre at de ansatte har kompetanse til å gjenkjenne disse tegnene. De må ha kompetanse i å vite hva de skal se etter og hvordan de skal følge med.

Med bakgrunn i egenvurderingene, intervjuene og øvrig dokumentasjon, legger Statsforvalteren til grunn at ansatte ved Kolbu skole har kompetanse til å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, herunder kompetanse i hva som kjennetegner at en elev er særskilt sårbar. Vi ser at ansatte er samstemte i sine tilbakemeldinger på at de har fått denne kompetansen på planleggingsdager, gjennom kursdeltaking og gjennom arbeid i møteforea på skolen i regi av rektor.

Statsforvalteren mener at skolen har en praksis som bidrar til at alle som jobber ved skolen har kompetanse om hvilke forhold som gjør en elev særskilt sårbar. Vi registrerer at andre ansatte ikke deltar i møtene hvor dette er tema, noe som kan øke risikoen for manglende kompetanse i deler av personalet om hva som gjør en elev særskilt sårbar. Likevel mener vi at rektors organisering av informasjonsarbeid knyttet til andre ansatte og oppfølging av det, bidrar til at også denne gruppen ansatte har rett kompetanse. Dette er etter Statsforvalteren vurdering sannsynliggjort gjennom informasjon fra intervjuene.

Statsforvalteren registrerer at Kolbu skole innhenter informasjon om elevenes skolemiljø fra elevene via flere kanaler. Noen av undersøkelsene dekker alle elevene på skolen og andre omfatter ett eller flere trinn. I tillegg til kunnskap om skolemiljø gjennom resultater fra kartleggingsundersøkelser, henter skolen inn informasjon om elevenes opplevelse av sitt

skolemiljø gjennom elevsamtaler og utviklingssamtaler to ganger per skoleår. Statsforvalteren vurderer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen.

Det er fra lovgiver ikke satt bestemte formkrav til hvordan det skal dokumenteres utover at det skal skje skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes til andre dersom det blir spørsmål om dette. Det innebærer at hva som blir dokumentert og hvordan det dokumenteres må tilpasses den enkelte skole. Skolen må ha en praksis der de dokumenterer at aktivitetene som de gjennomfører for å følge med og som omfatter enkeltelever, grupper av elever og hele skolen.

Statsforvalteren registrerer at skolen dokumenterer en rekke aktiviteter knyttet til plikten å følge med, herunder registrering av hendelseslogg knyttet til PALS. Det er Statsforvalteren vurdering at rektor legger for dagen et system for å dokumentere hvordan det følges med og opplysninger fra det pedagogiske personalet tyder på at systemet er kjent og i bruk.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at alle som jobber ved skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med særskilt sårbarhet jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.3. Sørger rektor for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Statsforvalterens observasjoner

Har alle som jobber på skolen kompetanse til å gripe inn?

I egenvurderingen svarer alle ansatte ja på spørsmålet om de griper inn. De ansatte utdyper svarene sine med at tema gripe inn er jevnlig til drøfting i skolens fora. Det pekes det på at rektor informerer og repeterer kravet som ligger i plikten. Rektor viser i sin egenvurdering til

mobbeforebyggende tiltak i PALS-arbeidet og trekker fram STOP-WALK-TALK-prinsippet og PALS-modellen som mobbeforebyggende innsats.

I intervjuene løfter ansatte fram fellesmøter som en arena der gripe-inn plikten tas opp jevnlig. Det vises til at skolen har rutine for hvordan det skal gripes inn. Det vises til rutine for voksenatferd som beskriver voksenrollen som den som roer situasjoner og ikke lar dem eskalere. Det oppgis også i intervjuene at ansatte griper inn aktivt når situasjonen krever det.

I intervjuet med andre ansatte kommer det fram at hvis det oppdages eksempelvis en slåsskamp, gripes det inn, og beskjed gis da til rektor. Det kommer også fram at rektor har hatt samtaler med de andre ansatte om grenseoppgang for når det skal gripes inn.

Forsikrer rektor seg om at alle griper inn, dersom det er mulig?

Rektor oppgir i intervju og i egen vurderingen at skolens rutiner og praksis er kjent for alle ansatte. Rektor trekker fram det jevnlig arbeidet med informasjon, drøftinger og PALS-arbeidet som sikringstiltak for å sikre at ansatte følger rutiner og griper inn når det kreves.

Dokumenterer skolen situasjoner hvor ansatte har grepet inn?

Alle ansatte og rektor svarer ja i egen vurderingen på at skolen dokumenterer situasjoner der det gripes inn mot krenkelser. Det framkommer i tilsynet at ansatte dokumenterer ved hendelsesrapport (PALS), gjennom avviksskjema ved fysisk inngripen og varslingsskjema (varsleplikten).

Rektor viser til rutine for å gripe inn i *Håndbok for skolens aktivitetsplikt* og PALS-håndboka.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Gripe-inn-plikten skiller seg fra tiltaksplikten ved at de handlingene som iverksettes er utledet fra en situasjon som pågår og som er relativt akutt og hvor den ansatte umiddelbart må handle. Formålet med gripe-inn-plikten er å umiddelbart stanse negativ atferd. I forarbeidene til loven står det blant annet om gripe-inn-plikten at det er «*svært viktig at rektor, som en del av skolens systematiske arbeid, sørger for at de ansatte kjenner plikten til å gripe inn og at de har kompetanse om hvordan det bør gjøres*».

Statsforvalteren vurderer at rektor sørger for at alle som jobber på skolen har kompetanse til å gripe inn da dette er tema som er tatt opp med alle ansatte som jobber på skolen.

Statsforvalteren vurderer at rektor aktivt har forsikret seg om at de ansatte griper inn der det er mulig.

Som for de øvrige delpliktene skal skolens systematiske arbeid sørge for at alle ansatte som har grepet inn mot krenkelser foretar en forsvarlig og hensiktsmessig dokumentasjon av situasjonen. Dokumentasjonen skal være skriftlig og være på et format som kan tas ut og overbringes andre dersom det blir nødvendig.

Informasjonen fra tilsynet sannsynliggjør at ansatte har en praksis der det dokumenteres at det gripes inn. Opplysninger i tilsynet viser at det dokumenteres i ulike skjema knyttet til alvorlighetsgraden på hendelsen og i henhold til skolens PALS-arbeid. Samlet vurderer Statsforvalteren at skolen dokumenterer situasjoner dersom det gripes inn.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sørger for at alle som jobber ved skolen griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 første og sjuende ledd og 9-1.

2.4. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen varsler rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Ansatte svarer ja i egenvurderingen om at de varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. De oppgir at varsleskjema leveres til rektor. Rektor oppgir at han får varsleskjema og at rutinen for varsling framkommer i *Håndbok for skolens aktivitetsplikt*, s. 35. Han viser til at rutinen ligger i samme hylle som varsleskjemaene.

Rektor oppgir i intervju at varselet følges opp i atferdsteam, der miljøterapeut og rektor legger plan for videre arbeid og framdrift.

I egenvurderingene kommer det også fram at elever får beskjed om at det varsles til rektor. Ansatte understreker at de gjør enkelte vurderinger knyttet til alder og modenhet hos den aktuelle eleven. De ansatte utdyper dette nærmere i intervjuet og sier at vurderingen ikke knytter seg til at rektor skal få beskjed, men at eleven får informasjonen tilpasset sin alder og modenhet. Som eksempel trekker ansatte fram seksåringen som har behov for mer tilpasset informasjon på grunn av alder, modenhet og eventuell sårbarhet, samtidig som at 7. klassingen kan gi uttrykke for å bli sett og tatt på alvor ved at rektor blir varslet.

Videre i intervjuet kommer det fram at ansatte har lav terskel for å varsle og at varsleskjemaets side 1 fylles ut og gis til rektor. Rektor oppgir i intervjuet at inspektør, og deretter miljøterapeut, er hans stedfortreder og at ansatte er gjort kjent med at varsler skal gå til stedfortreder hvis rektor ikke er til stede på skolen.

Alle ansatte oppgir at de er kjent med gjentatt varsling og viser til varsleskjema i tilsendte eksempelsaker.

Andre ansatte oppgir i intervju at de er kjent med varsleplikten. Det oppgis at det er levert varsleskjema til rektor.

Blir det dokumentert dersom en ansatt varsler rektor om at en elev ikke har det trygt og godt?

Det framkommer at skolen har et eget varsleskjema og at dette ligger lett tilgjengelig på skolen for ansatte. Rektor oppgir at han får utfylte varsleskjema fra ansatte.

Vi får videre oppgitt at varsleskjemaets side en fylles ut av den ansatte og side to fylles ut av rektor ved mottak av varsel. Det oppgis i tilsynet at varsleskjemaene blir arkivert i elevens mappe.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid og om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Ved at ansatte skal varsle om *all* mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, så legges noe av grunnlaget for at rektor får en overordnet oversikt over hvordan elevene har det på skolen. Gjennom varslene skal rektor få et utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker som igjen kan gi rektor kunnskap om det systematiske arbeidet ved skolen. Gjennom varsler skal rektor få et helhetlig bilde av situasjonen ved skolen.

Observasjonen er at ansatte er samstemte i at det varsles i alle situasjoner der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, og at det varsles via varsleskjema. Statsforvalteren legger merke til at ansatte også er kjent med at varsling skal gjentas når saker tar nye vendinger eller at saker har vedvart over tid.

Statsforvalteren vurderer ut fra informasjonen i tilsynet at rektor mottar varsler fra ansatte dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi får også oppgitt at rektor har utnevnt stedfortredere som kan motta varsler i hans sted.

Lovgivers hensikt med varsleplikten er at rektor til enhver tid skal ha et helhetlig bilde av skolens situasjon for å kunne følge opp enkeltsaker. Statsforvalteren mener det er sannsynlig gjennom at ansatte er bevisst sin plikt til å varsle, at rektor har den nødvendige oversikten for videre oppfølging.

For at varsleplikten skal være oppfylt må det dokumenteres at varsler er gitt. Statsforvalteren vurderer på bakgrunn av den praksis skolen viser knyttet til bruk av varsleskjema, sannsynliggjør at skolen i tilstrekkelig grad oppfyller dokumentasjonsplikten når det kommer til varsleplikten.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre og sjuende ledd og 9-1.

2.5. Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Saken bestemmer hvor raskt rektor må få varsel. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks og hvor raskt de skal varsle om andre saker?

I intervjuene og i egenvurderingen oppgir ansatte at de varsler raskt og at rektor har gitt beskjed om at all mistanke skal varsles, og så raskt som mulig uansett kilde. Rektor oppgir i intervju at ansatte vet at det skal varsles samme dag.

Ansatte oppgir videre i intervju at varsleskjema er lett tilgjengelig flere steder på skolen, og at det varsles så raskt som mulig, omgående eller i løpet av en arbeidsdag. Ansatte opplyser om at tidssensitiviteten ulike saker har, er drøftet på fellesmøter. Det oppgis at alvorlighetsgraden på hendelser avgjør hvor raskt saker skal varsles.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Saker etter kapittel 9A kan ha ulikt innhold og noen saker er mer tidssensitive enn andre. Noen saker har en slik karakter at de som jobber på skolen må varsle rektor straks om mistanken eller kjennskapen. Andre saker kan være av en slik karakter at de voksne kan vente noe før de varsler til rektor. Det følger av forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 57L side 24 at «*departementet forutsetter at ledelsen og de ansatte på den enkelte skole vil finne frem til gode løsninger for hvordan varsling skal skje og hvordan informasjonen i varslingene skal ivaretas*».

Statsforvalteren vurderer at rektor har gjort kjent for ansatte at varsler skal gis raskt, og vi ser gjennom informasjonen i tilsynet at ansatte følger framgangsmåten. På bakgrunn av den informasjonen vi har fra egenvurderingen og intervjuene, er det Statsforvalteren vurdering at det er sannsynlig at ansatte er kjent med varsleplikten, jf. rapportens kapittel 2.4, og at ansatte har forståelse for tidssensitiviteten i ulike saker og dermed varsler rektor så raskt som saken tilsier.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 andre ledd og 9-1.

2.6. Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Statsforvalterens observasjoner

Rektor oppgir i egenvurderingen at skoleeier varsles i alvorlige tilfeller. Han henviser til varslingsskjema side to der rektor oppgir om saken er varslet til skoleeier.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet kontrollere om skolen oppfyller kravet i praksis.

Formålet med rektors varslingsplikt er å gjøre skoleeier kjent med saker slik at skoleeier kan involvere seg i hvordan skolen håndterer saken. Skoleeier kan innføre rutiner for når skolen skal varsle og rutineene kan sette en lavere terskel for når varslingsplikten inntreffer enn det regelverket legger opp til.

Statsforvalteren vurderer at rektor ivaretar plikten til å varsle skoleeier i alvorlige tilfeller.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd andre punktum og sjuende ledd.

2.7. Sikrer rektor at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

I egenvurderingen svarer alle ansattgruppene ja. Det presiseres at miljøet rundt eleven blir kartlagt gjennom samtaler med eleven og andre som eventuelt er tilknyttet saken. I tillegg vises det til at foreldre også kan kontaktes for samtale. Videre oppgir ansatte at både miljøterapeut og helsesykepleier kan være kilder til informasjon i en undersøkelsesfase, samt at disse også kan delta i undersøkelsesfasen.

Ansatte oppgir i intervju at lærere kan gjennomføre systematisk observasjon i klasserom, korridorer og friminutt og at det er utarbeidet egne skjema for å dokumentere friminutt. Ansatte viser til *Rutinehåndbok for skolens aktivitetsplikt* der det framkommer rutiner for gjennomføring av ulike undersøkelser og hvilket formål disse har. Det oppgis at Spekter kan gjennomføres flere ganger, utover de to fastsatte gjennomføringene per år. I tillegg vises det til at relasjonssirkel er

en undersøkelsesmetode som skolen benytter. Ansatte påpeker også at hvis undersøkelser ikke gir et godt nok bilde, gjøres ytterligere undersøkelser for å se om det gir et bedre bilde av situasjonen.

Det framkommer i intervjuene at atferdsteam som består av rektor og miljøterapeut, sammen med kontaktlærer for eleven saken gjelder, blir enige om hvem som gjør hva i undersøkelsesfasen. Videre oppgis det at rektor og miljøterapeut kan bidra med observasjoner i friminutt og samtaler med elever.

Rektor opplyser i intervju at resultater fra Spekterundersøkelsen som gjennomføres fast to ganger i året kan gi en retning for hvilke videre undersøkelser som kan gjøres. Rektor viser til Rutinehåndbokas rutiner for å undersøke, og hvilke formål de ulike undersøkelsene har, og hva den som til enhver tid undersøker skal være oppmerksom på i undersøkelsesarbeidet.

Dokumenteres det som gjøres for å undersøke saken?

Det framkommer i tilsynet at ansatte dokumenterer gjennom elevlogg og observasjonsskjema. Det vises til Rutinehåndboka for skolens aktivitetsplikt og skjema til bruk ved elevsamtaler og samtaler med foreldre. Dokumentasjon knyttet til samtaler og observasjoner arkiveres i elevens mappe i låst arkivskap. Videre vises det til at resultater fra Spekter, relasjonssirkel, samt samlenotater fra kontaktlærer arkiveres i elevmappen.

Skolen har lagt ved tre eksempelsaker. Hver sak har en dokumentliste som viser hva som er dokumentert under de ulike delpliktene og hvilket nummer i saken dokumentet er gitt. Eksempelsakene viser til de undersøkelser som er gjort i saken og hva undersøkelsens har avdekket.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Plikten til å undersøke saker ble utvidet ved innføringen av de nye reglene i 2017 ved at skolen skal undersøke *all* mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Undersøkelsesplikten er ikke avgrenset til kun å gjelde tilfeller som f.eks. mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Videre er undersøkelsesplikten ikke avgrenset til at årsaken til elevens opplevelse må ha sitt utgangspunkt i forhold som skjer i skoletiden og på skolens område.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren at det er sannsynliggjort at skolen undersøker saker ved mistanke om og/eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette sikres av rektor ved hans tette deltakelse i prosessen fra sak varsles. Vi vurderer at rektor sikrer at sakene undersøkes tilstrekkelig gjennom sin deltakelse i atferdsteam der prosessene i den enkelte sak holdes tak i og sikrer framdrift.

Statsforvalteren vurderer at skolen har en fast framgangsmåte for å undersøke saker tilstrekkelig grundig da skolen viser til ulike undersøkelsesmetoder, samt at atferdsteam sammen med aktuelle ansatte følger opp undersøkelsene og sikrer videre framdrift i saken. På denne måten mener vi rektor følger opp at framgangsmåten brukes i praksis.

Statsforvalteren vurderer at skolen dokumenterer i tilstrekkelig grad det som blir gjort i tilknytning til skolens undersøkelser.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at skolen undersøker saken tilstrekkelig grundig når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje og sjuende ledd og 9-1.

2.8. Sikrer rektor at skolen undersøker saken snarest?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en framgangsmåte som sikrer at saken undersøkes snarest? Følger rektor opp at framgangsmåten brukes i praksis?

I egenvurderingene svarer ansatte ja på spørsmål om de undersøker saker snarest. I intervjuene framkommer det at alle varsler tas raskt tak i, jf. vår vurdering og konklusjon i delkapittel 2.5 og at atferdsteam med rektor og miljøterapeut, sammen med aktuelle ansatte, vurderer videre hvordan saken bør løses og hvilke undersøkelser som skal settes i gang, samt at atferdsteamet også holder retning og framdrift i saken. Ansatte trekker fram «femdagersfristen» og oppgir at alle saker har startet opp med undersøkelser i løpet av fem dager fra varselet kommer inn til rektor.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt framgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at framgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Som tidligere skrevet er saker som gjelder mistanke eller kjennskap til at elever ikke har et trygt og godt skolemiljø tidssensitive. Regelverket har derfor krav til at saker skal undersøkes så snart som mulig. For at skolen skal kunne ivareta tiltaksplikten så må de undersøke saken.

Undersøkelsene etter kapittel 9A kan også avdekke omstendigheter eller forhold rundt elever som skal eller bør følges opp av andre instanser alene eller i samarbeid med skolen., jf. Prop. 57 L (2016-2017) s. 78. Det kan være nødvendig at skolen involverer andre instanser, men skolen skal selv sørge for en forsvarlig fremdrift i oppstarten av egne undersøkelser.

Statsforvalteren legger til grunn at undersøkelser i skolemiljø saker har høy prioritet ved Kolbu skole. Atferdsteamet har møte hver uke og vi får oppgitt at alle skolemiljø saker følges opp her.

Ut fra de observasjoner i tilsynet, vurderes det at saker som gjelder skolemiljø blir undersøkt snarest på Kolbu skole. Både egen vurderinger, intervju og eksempelsaker og annen dokumentasjon viser dette. Dermed vurderer Statsforvalteren at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at skolen har en framgangsmåte som sikrer at saker undersøkes snarest og at rektor har et system for å følge opp at framgangsmåten følges.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at skolen undersøker saken snarest, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 tredje ledd og 9-1.

2.9. Sikrer rektor at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg, jf. Barnekonvensjonen art. 12. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere skal dokumentere hvordan elevene er hørt. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt framgangsmåte som sikrer at eleven som tiltakene skal rette seg mot får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen? Følger rektor opp at framgangsmåten brukes i praksis?

To ansattgrupper svarer ja og en gruppe svarer nei på spørsmål om elevene alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. På samme spørsmål i intervjuet utdyper gruppen som svarte nei svaret sitt. De oppgir at elevene får uttrykke seg om hvilke tanker de har om hva som kan hjelpe dem. Imidlertid sier ansattgruppen at eleven og skolen i enkelte tilfeller kan ha ulike oppfatninger av situasjonen og at skolen vurderer at tiltak må fortsette. De legger

også til at om eleven ikke har forslag til hva som kan gjøre skolemiljøet bedre, blir de forelagt forslag og som de kan gi kommentar til.

Det framkommer videre i intervjuene at eleven alltid blir invitert til å si hva den mener om hva som bør skje og hva skolen bør gjøre. Det legges til at når skolen har kommet fram til tiltak blir eleven også involvert for å si sin mening.

Tidligere i tilsynet oppgir ansatte at eleven det gjelder får samtaler for å sikre at eleven blir hørt og får fortalt sin historie. Det kommer også fram at andre berørte elever får samtale knyttet til saken (undersøkelsesplikten).

Får andre elever som tiltak direkte påvirker uttale seg om hvordan tiltaket påvirker dem?
Dokumenterer skolen hvordan elevene blir hørt?

I *Rutinehåndbok for skolens aktivitetsplikt* foreligger rutiner knyttet til utarbeidelse av aktivitetsplan. Det framkommer at eleven skal uttale seg om sin egen opplevelse og kunne gi uttrykk for hva eleven mener skal til for å få et trygt og godt skolemiljø. Videre skal eleven høres knyttet til hva voksne kan gjøre for å hjelpe. I mal for aktivitetsplan som ligger ved rutinen, viser at elevens mening eksplisitt skal framkomme i eget avsnitt.

Skolen har sendt inn tre eksempelsaker, skolemiljø saker med tilhørende dokumentasjon. Sakene inneholder aktivitetsplaner og dokumentasjon knyttet til delpliktene, herunder elevens syn på saken. De framlagte aktivitetsplanene inneholder tiltak som i stor grad kun involverer eleven saken gjelder. Observasjoner viser at enkelte tiltak er knyttet til systemtiltak, eksempelvis samtalegrupper (jentegrupper) og klasse miljøtiltak. Én sak har tiltak der eleven saken gjelder skal ha jevnlig samtaler med rektor og en annen elev som er berørt av saken. I sistnevnte sak medfølger dokumentasjon på at eleven saken gjelder har fått uttale seg om tiltak i aktivitetsplanen og det følger dokumentasjon på at rektor har hatt samtaler med den andre eleven.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalteren vurderer at det er godt samsvar mellom hva rektor og ansatte beskriver er framgangsmåten for å sikre at eleven saken gjelder får uttale seg om hva som skal være tiltak i aktivitetsplanen. Derimot er det ikke beskrevet noen framgangsmåte knyttet til hvordan skolen gir andre, mer indirekte berørte elever tilbud om å uttale seg om tiltak som berører dem. Imidlertid oppgir ansatte at eleven saken gjelder og andre berørte elever får uttale seg, men det knytter seg til selve undersøkelsesfasen og dette har vi omtalt tidligere i tilsynsrapporten.

Eksempelesakene som er framlagt i tilsynet inneholder i stor grad tiltak som knytter seg til eleven saken gjelder, men i en av sakene ser vi tiltak der rektor skal ha samtale både med elev som

saken gjelder og en annen elev som er berørt av saken. Spørsmålet er om denne eleven har fått uttale seg om tiltaket. Informasjonen vi får gjennom dokumentasjonen viser at rektor har hatt samtale med eleven og laget et notat fra samtalen. Det framkommer at rektor har orientert denne eleven om hva saken dreier seg om og ut fra notatet kommer det fram at eleven har kjennskap til saken. Videre i notatet framkommer opplysninger fra samtaler mellom disse to elevene og rektor og hvordan elevene har det sammen på samtaletidspunktet.

Hensynet til at elever skal få uttale seg om tiltak som berører dem finner vi i Barnekonvensjonens artikkel 12 om at alle barn skal få uttale seg om saker som vedrører dem. Tiltak som berører en annen elev, kan være mer eller mindre inngripende for eleven. Derfor er det viktig at alle elever som er berørt av et tiltak, får uttale seg om tiltaket.

I tilsynet har vi sett og konkludert med at skolen hensyntar elevenes rett når det kommer til å få uttale seg i saken, og at eleven som eier aktivitetsplanen får uttale seg om tiltakene i sin plan. Når det i en av aktivitetsplanene ikke framkommer eksplisitt om elev har fått uttale seg om tiltaket elev skal være delaktig i, er det Statsforvalteren samlede vurdering at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at alle berørte elever får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole sikrer at eleven saken gjelder får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, men sikrer ikke at andre berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 femte og sjuende ledd og 9-1.

2.10. Sikrer rektor at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde, sjette og sjuende ledd og 9-1.

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal

sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort. Dere må dokumentere hvordan dere setter inn egnede tiltak, hører involverte elever, tar hensyn til elevens beste.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker? Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Ansatte svarer ja i egenvurderingen. Det legges til at skolen ser på helheten rundt eleven før det utarbeides tiltak.

I intervjuene kommer det fram at skolen langt på vei prøver å oppfylle elevens ønsker. Ansatte oppgir at tiltak er basert på undersøkelser og analyser av resultatene fra undersøkelsene. Videre pekes det på at skolen vurderer elevens mening opp mot andre hensyn for å finne ut hva som er til elevens beste. Det framkommer videre i intervju med ansatte at skolen gjennom drøftinger i atferdsteam, er med på sikre faglig vurderinger og skjønnsvurderinger når tiltak skal settes inn.

Ansatte oppgir at vurderingen av hva som er til det beste for eleven ikke eksplisitt kommer fram i aktivitetsplanen, men legger til at elevens stemme framkommer i planen. At hensynet til elevens beste er i varetatt, oppgir de ansatte ligger i skolens helhetstenking rundt elev, skole, hjem, fritid, venner, interesser etc. Det understrekes at tiltakene som utarbeides i atferdsteam, som består av ulike fagkompetanser, bidrar til å sikre at elevens beste alltid er hensyntatt.

Rektor svarer i egenvurderingen at skolen alltid setter inn tiltak der en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre oppgir rektor i intervju at definisjonene av barnets beste gjennomsyrrer alt arbeid ved skolen. Han løfter fram skolens rutiner som han mener gir tydelig ramme for elevens medvirkning i skolen og dens rett til å bli hørt. Rektor understreker at denne retten gjelder både eleven som saken gjelder, og den gjelder andre berørte elever. Rektor mener videre at barnets beste kommer fram i undersøkelsene og at tiltakene er utarbeidet med hensyn til elevens beste.

Dokumentasjon

Dokumentasjonen i eksempelsakene viser tre aktivitetsplaner med tiltak. Dokumentasjonen viser ingen konkrete vurderinger av barnets beste knyttet til eksempelsakene.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

I Prop 57 L fremkommer det at behovet for tiltak og hvilke tiltak som skal settes inn, må bero på faglige vurderinger. «Hvilke tiltak som er egnet og valg mellom tiltak skal baseres på faglige vurderinger og forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Godt faglig skjønn baserer seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer» (Prop 57 L s. 26). Skolen er også forpliktet til å ta hensyn til barnets beste. Hva som er til barnets beste må vurderes konkret.

Et overordnet premiss for hva som er å regne som et egnet tiltak, er hensynet til barnets beste og barnets rett til å bli hørt, jf. Grunnloven § 104, barnekonvensjonen art. 3 og 12 og oppl. § 9 A-4 femte ledd. En viktig presisering er at det er kapittel 9 A som skal være i samsvar med barnekonvensjonen, og ikke omvendt. Dette betyr at det ikke er tilstrekkelig å si at barnets beste implisitt er vurdert gjennom en korrekt tolkning av opplæringsloven med dens tilhørende forskrifter. Hva som er best for barnet, må vurderes konkret og individuelt når skolen skal oppfylle sin aktivitetsplikt, jf. NOU 2015:2 pkt. 2.2.4 s. 44 og Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2016/800. Når skolen tar stilling til hvilke tiltak som bør settes inn, må dere vurdere det opp mot hva slags tiltak som ivaretar elevens interesser best mulig.

Tidligere i rapporten har vi omtalt rektors organisering av atferdsteam, som initierer undersøkelser og ser til at det er framdrift i utforming av tiltak og at evaluering skjer. Som tidligere omtalt består atferdsteam av rektor og miljøterapeut. Aktuelle ansatte kobles på etter hvilken sak som drøftes og følges opp.

Statsforvalteren observerer at de ansatte er samstemte i egenvurderinger og intervju om at tiltak settes inn. Vi ser også at ansatte og rektor oppgir relativt likelydende framgangsmåte for hvordan dette gjøres. Statsforvalteren vurderer at rektor sikrer at det er en fastsatt framgangsmåte ved skolen for at det settes inn tiltak i saker der det er avdekket at elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Aktivitetsplanene som er lagt fram har alle generelle tiltak i tillegg til tiltak som retter seg mot den aktuelle elev. Skolen har anledning til å iverksette generelle og mer systembaserte tiltak i en elevs aktivitetsplan og kravet er at tiltakene er egnet til å gjøre skolemiljøet trygt og godt for eleven. I Udir – 3 – 2017 sist endret 06.07.2020 står det at skolen må tilpasse tiltak til den konkrete saken på bakgrunn av undersøkelser og analyse av resultater. Skolen skal i tillegg konkret begrunne sine valg av tiltak både faglig og skjønnsmessig, og som betyr at skolen må ha tilstrekkelig kjennskap til og kompetanse om skolemiljø. Statsforvalteren mener gjennom tilsynet at skolen har avdekket at de har god kjennskap til og kompetanse om skolemiljø og hva som gjør skolemiljøet trygt og godt for elever. Det vi imidlertid ikke ser er hvilke konkrete faglige og skjønnsmessige vurderinger som ligger til grunn for valg av tiltak i den enkelte sak. Forsvarlig dokumentasjon i enkeltsaker innebærer at det må være mulig å se hvilke faglige vurderinger som er gjort og begrunnelsen for de faglige vurderingene.

Med bakgrunn i informasjonen i tilsynet, er Statsforvalteren ikke i tvil om at både rektor og de ansatte har en klar bevissthet om at elevens beste skal være et bærende element i vurderingen

av hvilke tiltak som skal settes inn. Informasjonen viser at ansatte, også rektor, er bevisst på hva som er til elevens beste, men at skole og hjem kan ha ulike oppfatninger av nettopp det. Statsforvalteren vurderer at skolen i stor grad har en bevissthet knyttet til vurderingen av elevens beste, men at selve vurderingen og vektingen mot aktuelle momenter ikke eksplisitt framkommer i de forelagte aktivitetsplanene. Imidlertid viser skolen til ny mal for aktivitetsplaner at elevens beste (Barnets beste) skal vurderes og vises eksplisitt. Da denne ikke har trådt i kraft ennå, er det Statsforvalteren vurdering at skolen på tilsynstidspunktet ikke fullt ut vurderer elevens beste eksplisitt i alle saker.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor ved Kolbu skole ikke sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, jf. Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde, sjettede og sjuende ledd og 9-1.

3. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

Aktivitetsplikten er beskrevet i oppl. § 9 A-4.

Rektor må bestemme hvordan de som jobber på skolen skal arbeide for å oppfylle tiltaksplikten, og følge opp at dette blir gjort, jf. oppl. §§ 9 A-4 og 9-1.

3.1. Lager skolen en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjettede ledd.

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Statsforvalterens observasjoner

Ansatte og rektor svarer ja i egenvurderingen på spørsmål om skolen lager en skriftlig i tråd med kravene i § 9 A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak. Det pekes på at atferdsteam med rektor, miljøterapeut og kontaktlærer lager aktivitetsplan som viser ansvarsfordeling. Det vises til rutinehåndboka for skolens aktivitetsplikt, rutine 20.

Dokumentasjonen inneholder mal for aktivitetsplan og tre eksempler på aktivitetsplaner ved skolen. Malen inneholder følgende punkter: hvilken elev planene gjelder, hvilket problem

tiltakene skal løse, hvilke tiltak som er planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres.

De tre eksemplene på aktivitetsplaner som er vedlagt fra skolen inneholder også de aktuelle punktene og er utfylt slik det framgår av malen. I tillegg har malen et avsnitt som heter *Dette har skolen gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter oppl. § 9 A-4, første til femte ledd*. Den viser kort til hvilke aktiviteter skolen har foretatt seg i saken under hver delplikt.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om skolen lager en plan i tråd med kravene i 9A 4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Fra prop 57L s. 33: «*Departementet mener at innholdet i dokumentasjonen bør være skolens plan for hvordan en konkret sak skal håndteres. Dokumentasjonen må for å oppfylle sitt formål som et minimum beskrive a) hvilket problem tiltakene skal løse b) hvilke tiltak skolen har planlagt c) når tiltakene skal gjennomføres d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene e) når tiltakene skal evalueres. Disse punktene utgjør etter departementets syn det som minimum må til for å dokumentere skolens planer for hvordan en bestemt sak skal håndteres og sikre en effektiv gjennomføring av tiltakene. Innholdet kan også trygge elevene og foreldrene om at skolen tar tak i saken. Det stilles ikke formkrav til planen utover at den skal være skriftlig*».

Statsforvalteren vurderer at skolens mal for aktivitetsplan har et innhold etter lovens krav. I *Rutinehåndboka for skolens aktivitetsplikt* finner vi rutine for utarbeiding av aktivitetsplan og mal for denne. Vi ser at den nyeste aktivitetsplanen i eksempelsakene som er vedlagt i tilsynet, har skilt ut *elevens mening* fra *Beskrivelse av situasjonen og hva tiltakene skal løse* og at dette er sammenfallende med gjeldende mal i rutinehåndboka.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at Kolbu skole lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 når skolen skal sette inn tiltak i en sak jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjettede ledd.

3.2. Får eleven og foreldrene som saken gjelder, aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om den?

Rettslige krav

Opplæringsloven § 9 A-4 sjettede ledd.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingene og i intervjuene svarer ansatte og rektor at elever og foreldre som saken gjelder får aktivitetsplanen hvis de ber om det. Det legges til i intervjuene at det sjelden at planen etterspørres og skolen mener det gjerne beror på at elev og foreldre deltar i utforming av planen.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om eleven og foreldrene som saken gjelder får aktivitetsplanen fra skolen.

Det er tilstrekkelig sannsynliggjort at eleven og foreldre får aktivitetsplanen. Vurderingen baserer seg på at alle oppgir i intervjuet at dette gjøres. I tillegg fokuseres det på at elever og foreldre er deltar i prosessen med aktivitetsplanen. Dokumentasjonen knyttet til eksempelsakene understøtter dette.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at Kolbu skole gir aktivitetsplanen til elev og foreldre dersom de ber om den jf. opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd.

3.3. Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

Statsforvalterens observasjoner

Av egenvurderingene går det fram at skolen gjennomfører tiltakene slik de er beskrevet i aktivitetsplanen.

I intervjuene fortalte de ansatte at den som står oppført som ansvarlig for gjennomføring av tiltaket i aktivitetsplanen følger opp og dokumenterer med notat som arkiveres sammen med aktivitetsplanen. Det framkommer videre at samtaler med eleven alltid blir gjennomført der eleven får komme med sin mening. Videre kommer det fram i intervjuene at atferdsteam er med å drive arbeidet med aktivitetsplanen framover. Det oppgis at rektor kaller inn til evalueringsmøter for å få status i saken og at referat skrives og arkiveres med aktivitetsplanen.

I mal for aktivitetsplan står rektor oppført som ansvarlig for evaluering av aktivitetsplanen.

Dokumentasjon i tilsynet viser evalueringsskjema for to av eksempelsakene som er vedlagt tilsynet.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet undersøke om rektor følger opp at framgangsmåten som er angitt i aktivitetsplanen gjennomføres.

Med bakgrunn i egenvurderingene, intervjuene og øvrig dokumentasjon, legger Statsforvalteren til grunn at tiltak som er nedfelt i aktivitetsplaner i praksis blir fulgt opp med planlagte evalueringer og samtaler med elev og foreldre. De ansatte gjør også observasjoner, og elever med aktivitetsplan er tema på atferdsteam jevnlig. Statsforvalteren legger videre til grunn at rektor har fulgt opp, og holdt seg orientert om gjennomføringen av tiltak i saker med aktivitetsplan.

Når det gjelder dokumentasjon av gjennomføring av tiltak i aktivitetsplaner, vurderer Statsforvalteren at dette dokumenteres gjennom notater og referater fra samtaler og evalueringsmøter, samt noe dokumentasjon fra observasjoner.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor følger opp at Kolbu skole gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen, jf. opplæringsloven §§ 9A-4 fjerde og sjuende ledd og 9-1.

3.4. Sikrer rektor at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Statsforvalterens observasjoner

Har rektor en bestemt framgangsmåte som sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker?

I tilsynet kommer det fram at ansvarlig for gjennomføring av tiltakene snakker med eleven og foreldrene, og eventuelt andre med ansvar for tiltak i aktivitetsplanen. Det understrekes at skolen har særlig fokus på hvordan eleven opplever situasjonen. Det framkommer videre at

kontaktlærer går gjennom eventuelle logger og notater for aktuell elev for ytterligere informasjon.

Det oppgis i tilsynet at alle ansatte i klassen er orientert om aktivitetsplanen og tiltakene og hva som skal følges opp og hvem som har ansvar. Det vises til at det innhentes informasjon fra alle som kan knyttet til elevens skoledag. Det nevnes spesielt assistenter som bistår med observasjoner og nedtegner disse i notat som gis til den ansvarlige for aktivitetsplanen.

Følger rektor opp at fremgangsmåten brukes i praksis?

Rektor oppgir i intervjuet at evaluering av hvordan eleven opplever tiltakene blir dokumentert underveis i gjennomføringen av aktivitetsplanen. Videre peker rektor på at elevens opplevelse og stemme også kommer fram i sluttmøte og er med på å bestemme avslutning for aktivitetsplanen. Rektor legger til at foreldre og elev møtes underveis i prosessen for å evaluere planen. Disse møtene blir referatført og arkivert sammen med aktivitetsplanen.

Dokumentasjon

Det framkommer i tilsynet at oppfølging og evaluering av tiltak blir dokumentert gjennom notater og referater som arkiveres sammen med aktivitetsplanen.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette spørsmålet vurdere om rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Opplæringsloven gir skolen et handlingsrom for hvordan de skal oppfylle kravet. Skolen må da selv operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke noe krav om at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen.

Statsforvalteren skal undersøke om rektor har en bestemt fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker. Statsforvalteren skal også undersøke om rektor følger opp at de som jobber på skolen bruker framgangsmåten i sakene.

Statsforvalterens observasjoner tilsier at det innhentes informasjon om hvordan tiltakene virker fra eleven og foreldre, gjennom samtaler, møter og observasjoner. Vi observerer at skolen også innhenter informasjon fra eventuelle logger og notater i elevloggen, om det foreligger hendelsesrapporter (PALS) som kan gi informasjon om saken og om assistenter har observasjonsnotater.

Statsforvalteren observerer en samstemthet knyttet til hvordan informasjon innhentes knyttet til hvordan tiltakene har virket, inkludert informasjon om hva eleven mener og eventuelle ønsker om endringer.

Statsforvalteren vurderer at skolen har en framgangsmåte for å sikre tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, herunder elevens stemme og at eksempelsakene vedlagt i tilsynet underbygger framgangsmåten. Statsforvalteren mener det er sannsynliggjort at skolen dokumentere dette arbeidet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sikrer at Kolbu skole innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer elevene ønsker, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.5. Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?

Rettslige krav

Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Statsforvalterens observasjoner

I egenvurderingen kommer det fram at både ansatte og rektor oppfatter at tiltakene tilpasses etter hvert, for eksempel gjennom oppfølgingssamtaler, samtaler med eleven og tilbakemeldinger fra foreldre.

Ansatte oppgir i intervju at tiltak tilpasses eksempelvis om evalueringer viser at tiltaket ikke traff godt nok og at evaluering viser at det bør gjøres endringer i tiltakene. Ansatte viser til at tilpasninger av tiltak på bakgrunn av innhentet informasjon fra eleven, foreldre og fra skolens egen informasjon, er en godt kjent og etablert måte å arbeide på ved skolen.

Dokumentasjonen fra eksempelsaker viser logger fra samtaler med eleven, andre berørte elever og foresatte. Flere av loggene viser til informasjon som indikerer en justering av tiltak i aktivitetsplanen. Eksempler på evalueringsskjema er lagt ved som dokumentasjon i tilsynet og viser uttale fra elev, foresatte og skolen om gjennomføring av tiltakene i aktivitetsplanen. Det framkommer i evalueringsskjemaene hva elevens mening er, foresattes mening og opplevelse av perioden med aktive tiltak, og skolens observasjoner og vurderinger. I en av vurderingen kommer det fram en justering og videreføring av tiltak.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere rektors systematiske arbeid. Det er ikke nødvendig med en fast fremgangsmåte for at rektor skal oppfylle kravet om å «sørge for».

Med bakgrunn i observasjonene legger Statsforvalteren til grunn at tiltak tilpasses underveis. Tilpasningene skjer med bakgrunn i elevenes og foreldrene syn, samt observasjoner og vurderinger gjort av ansatte på skolen og rektor i atferdsteamet.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at rektor sørger for at Kolbu skole tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn, jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9-1.

3.6. Informerer skolen elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten?

Rettslige krav

Forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Statsforvalterens observasjoner

Alle svarer bekreftende i egenvurderingen på at de informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten. Dette gjentas i intervjuene, hvor det også forklares på hvilke måter det blir informert.

Elevene gir uttrykk for at skolen arbeider for at elevene skal ha det bra på skolen. De nevner blant annet TL (trivselsledere) som et godt tiltak. Elevene oppgir å være kjent med begrepet skolemiljø og at skolen skal være et trygt sted for alle. Det kom fram i samtalen med elevene noe usikkerhet knyttet til om alle elevene hadde fått informasjon om at de (og foreldrene deres) kan melde sin sak til Statsforvalteren. Samtidig uttaler elevene at de er kjent med at skolen har et ansvar og at de kan si ifra til foreldrene sine som kan klage.

I mal for aktivitetsplan informerer skolen om Statsforvalterens rolle som håndhevingsmyndighet og at elever og foreldre kan melde sin sak til Statsforvalteren hvis de mener skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten.

Statsforvalterens vurderinger

Statsforvalteren skal under dette kontrollspørsmålet vurdere om skolen informerer både foresatte og elever om muligheten til å melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren at det er sannsynliggjort at både foreldre og elever blir gjort kjent med muligheten til å melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten. Informasjonen blir gitt muntlig til elever og foreldre, og i tillegg skriftlig til foreldrene.

Statsforvalterens konklusjon

Statsforvalterens konklusjon er at Kolbu skolen informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Statsforvalteren dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

4. Våre reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

Statsforvalteren har funnet at dere ikke overholder regelverket på enkelte av de områdene tilsynet omfatter. Vi pålegger dere derfor å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Kapittel 2 - Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Kommunen må sørge for at skolen oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak for å sikre at elever har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-4 og 9-1. Kommunen må i den forbindelse se til at skolen:

1. sikrer at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen
2. sikrer at det blir satt inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

4.2 Oppfølging av påleggene

Dere skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal dere erklære at retting er gjennomført, samt dokumentere og redegjøre for hvordan dere har rettet.

Frist for innsending er **17.12.2021**. Vi vil ikke avslutte tilsynet før dere gjennom erklæringen og redegjørelsen har vist at påleggene er rettet.

5. Dere har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Dere kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis dere klager, må dere gjøre det innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til dere, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Dere sender klagen til Statsforvalteren. Vi

har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med dere, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

I forvaltningsloven § 32 kan dere se hvordan dere skal utforme klagen.

Dere kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Dere er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

6.Vedlegg - dokumentliste

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

Egenvurderinger i RefLex, levert av rektor og tre ansattgrupper

Kopi av tre skolemiljø saker som er behandlet ved skolen

Forskrift til om ordensreglement for elever i Østre Toten

Garderobevakt, eksempler fra alle trinn (1.-7.trinn)

Info til ansatte og sakliste mandagsmøte 24.08.2020

Informasjon til ansatte vedrørende aktivitetsplikten

Informasjonshefte aktivitetsplikten, eksterne tjenesteleverandører

Inspeksjonsplan Kolbu skole

Kursbevis kap 9 A

Mal elevvurderingsskjema

MF-PALS

Observasjoner friminutt

Ordensreglement Kolbu skole 2020/2021

PALS-håndboka Kolbu skole 2020/2021

Pals-årshjul 2020/2021

Rutinehåndbok for skolens aktivitetsplikt

Sjekkliste nyansatte

Sjekkliste systemnivå 1

Skolens sjekkliste kap.9 A

Tilleggsdokumentasjon - to evalueringskjema

Det ble gjennomført stedlig tilsyn på Kolbu skole 02.09.2021. På grunn av situasjonen knyttet til den pågående koronapandemien, ble intervjudagen gjennomført på teams. Vi snakket med rektor, totalt ni ansatte (kontaktlærere, faglærer, spesialpedagog, barnevernspedagog (miljøterapeut), merkantil, assistenter) samt to andre ansatte. I tillegg har vi hatt samtale med en gruppe på seks elever fra 6. og 7.trinn.

Mette Caspersen
Tilsynsleder

Alexandra Aga Schioldborg
Seniorrådgiver